## Zaključci sa okruglog stola na temu:
## Održive nabavke - uloga standarda u postizanju održivog razvoja

Okrugli sto na temu **"Održive nabavke - uloga standarda u postizanju održivog razvoja"** održan je 29. juna 2018. godine u staroj zgradi Vlade u Podgorici. Okrugli sto koji je organizovao Institut za standardizaciju Crne Gore u saradnji sa Upravom za javne nabavke Crne Gore, kojem je prisustvovalo preko 80 učesnika, otvorili su Marko Šaranović, pomoćnik direktora u Institutu za standardizaciju Crne Gore, i doc. dr Mersad Mujević, direktor Uprave za javne nabavke Crne Gore.
Održiva nabavka predstavlja proces donošenja odluka o kupovini koja zadovoljava potrebe organizacije za robom i uslugama na način koji koristi ne samo organizaciji, već i društvu kao cjelini, uz minimiziranje uticaja na životnu sredinu. Prosječna potrošnja organizacije ima odnos 60:40 procenata u korist potrošnje preko lanca nabavke, u odnosu na internu potrosnju. To znači da ciljevi održivosti ne mogu u potpunosti biti ostvareni ukoliko ne postoji doprinos lanca nabavke, što ukazuje na dugosežni značaj ovog standarda i poslovanja koje je sa njim usklađeno.

Najnoviji crnogorski standard MEST ISO 20400, Održive nabavke - Smjernice koji je identičan sa međunarodnim ISO 20400, koji je prevelo stručno tijelo Instituta – Tehnički komitet ISME/TK 007: Društvena odgovornost učesnicima je predstavila Bosiljka Vuković - Simonović, Predsjednica Komiteta.

Moderator Okruglog stola bila je Zvezdana Oluić, predstavnica Unije poslodavaca Crne Gore i članica Komiteta.

U panel diskusiji učestvovali su:
- Bojana Ačković, Uprava za javne nabavke Crne Gore;
- Aleksandar Marđonović, Privredna komora Crne Gore, član ISME/TK 007;
- Jelena Kovačević, Ministarstvo održivog razvoja i turizma;
- Radovan Radojević,Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić;
- SandaRakočević, Asocijaciji za demokratski prosperitet Zid, članica ISME/TK 007;
- Igor Majer, Elko tim, član ISME/TK 007;
- Bojana Kalezić, Montenegro Biznis Alijansa, članica ISME/TK 007.

Nakon panel diskusije uslijedio je predlog Vojislava Delića, Predsjednika Zanatske komore Crne Gore i člana Komiteta koji je ukazao na potrebu približavanja standarda, pružanja podrške i pomoći zanatskim preduzećima u dobijanju eko znaka u cilju razvoja preduzeća i privrede.

Glavni zaključci Okruglog stola su:

1. Standardi i proces standardizacije su od izuzetne važnosti za dalji napredak društva, naročito u kontekstu internacionalizacije naše privrede. Usvajanje odnosno poštovanje standarda doprinosi kredibilnosti firmi, olakšava ostvarivanja partnerstva, dajući zajednički jezik kompanijama koje dolaze sa različitih tržista i doprinose povećanju kvaliteta proizvoda i samog

poslovanja svih aktera koji ih sprovode. Podjednako važne su interne koristi koje svaka organizacija ima od usvajanja standarda, a koje se tiču dokumentovanja sistema upravljanja, uspostavljanja osnove da se kroz lakše praćenje proizvodnih i organizacionih procesa isti lakše i kontinuirano unapredjuju.

2. ISO 20400: Smjenice za održive nabavke prvi je globalni standard za održive nabavke koji ima za cilj da pomogne organizacijama da razvijaju i sprovode održive prakse i politike kupovine. Primjena ovih Smjernica doprinosi povećanju ekonomičnosti, produktivnosti, optimizaciji troškova, podstiče inovacije u procesu nabavki, smanjuje uticaj na životnu sredinu i, izmedju ostalog, doprinosi uspostavljanju stabilnih i kvalitetnih odnosa sa dobavljačima. Kao takav, ISO 20400 predstavlja operacionalizaciju ISO 26000, standarda o društvenoj odgovornosti i uvijek ga treba posmatrati u tom širem okviru. Kao i ISO 26000, Smjernice za javne nabavke nisu predvidjene za sertfikaciju, ne zamjenjuju zakonodavstvo, politiku i etičke okvire koji regulišu aktivnosti nabavke,

3. ISO 20400 i proces održivih nabavki namijenjen je i primjenljiv na sve vrste organizacija, bez obzira na sektor, veličinu i lokaciju i odnosi se na sve vrste nabavki.

4. Crna Gora je već napravila značajne pomake u uspostavljanu preduslova za sprovodjenje održivih nabavki. Učesnici okruglog stola su posebno ocijenili pozitivnim novinu predvidjenu Predlogom Zakona o javnim nabavkama da se ukine kriterijum najniže cijene; koja je do sada bila primarno korišćena u procesima javnih nabavki, i koja često nije dovodila do nabavki proizvoda odgovarajućeg kvaliteta. Na strateškom nivou, obaveza propisana Strategijom odrzivog razvoja do 2030. godine da 1/3 ukupnih javnih nabavki budu u skladu sa kriterijumima zelenih nabavki ocijenjena je stimulativno, ali i ukazano da na sprovodjenju ovih ciljeva treba da se aktivno radi. Pozitivnim je ocijenjeno definisanje jasnih kriterijuma enegetske efikasnosti za javne nabavke, kao i definisanje eko-oznake za odredjene vrste kategorija proizvoda, ali i zabrinjavajućim da do sada nije bilo prijava domaćih kompanija za dobijanje eko-znaka.

5. Za primjenu svih standarda, naročito onih koji nadilaze zakonske norme kao što je to slučaj sa društvenom odgovornošću i održivim nabavkama, važna je svijest i kupovna moć gradjana, što je u Crnoj Gori jedna od osnovnih prepreka za njihovo sprovodjenje. Zbog toga ocijenjen je kao vrlo dobar predlog Udruzenja poslodavaca Crne Gore koji su učestvovali u okruglom stolu da sa Institutom za standardizaciju Crne Gore i Upravom za javne nabavke rade na promovisanju ovog Standarda malim i srednjim preduzećima, kako bi olakšali informisanje i prilagodjavanje savremenim poslovnim tokovima.

6. U daljoj promociji standarda potrebno je nastojati da ovaj standard dodje do svih, od najmanjih do najvećih privrednih subjekata, jer svako ima značajnu ulogu u podizanju svijesti o važnosti održivih nabavki. Uticaj na tržište je na svima, a posebno je istaknuta važnost pojedinaca, rukovodstva u definisanju ciljeva održivih nabavki za svaku organizaciju pojedinačno u skladu sa njenim specifičnostima.

7. Za održivost nabavki ključna je država kao najveći kupac na našem tržistu. Velike kompanije, kao što se vidjelo na primjeru EPCG, mogu lako da utiču na svoje lance nabavke tako što će u svojim tenderima uvesti obavezu primjene standarda. Medjutim, jako je bitno da i manje kompanije, kao i svaki pojedinac, pri izboru nabavke odnosno kupovine odredjenog proizvoda, vodi računa ne samo o trenutnoj cijeni, već o cjelokupnim troškovima odredjenog proizvoda tokom životnog vijeka.

8. U skladu sa smjernicama ISO 20400; na okruglom stolu posebno istaknutno da se procesom izbora nabavljača ne završava proces održivih nabavki, već da je upravljanje nabavkama podjednako važno. Za sprovodjenje nabavki neophodno je imati jasno definisane kriterijume koji se kasnije mogu kvalitativno i kvantitativno pratiti.

9. MEST ISO 20400, koji je po sadržini identičan originalnoj engleskoj veziji ISO 20400;, predstavlja standard koji omogućava smanjenje rizika u svakodnevnom poslovanju svih organizacija i time dovodi do dugoročne optimizacije upotrebe svih resursa koje firma ima i pozitivnog uticaja na životnu sredinu. Kao takav, ovaj Standard uvodi Crnu Goru u buducnost.